

DERGİCİLİK VÉ GAZETECİLİK ARASINDAKİ AYRIM

Aslı YAPAR GÖNENÇ*

La différence entre les journaux et les revues

Dans cet article nous parlons de la differences entre les journaux et les revues. On confond souvent les deux. Mais en realité leur fonctions ne sont pas memes.

Mots clés: Journalisme, revue.

Dergicilik ve gazetecilik sıklıkla karıştırılan iki olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Temelde her iki dalında işlevi aynıdır: Haber ulaştırmak. Bununla birlikte oluşumları açısından önemli ayrımlar söz konusudur.

Gazetecilik ve dergicilik arasındaki en önemli ayrım yayın aralığıdır. Gazeteler genelde günlük olarak yayınlanmaktadır. Yani haberler yirmi dört saat içerisinde yetiştirilmek zorundadır. Oysa dergi daha geniş bir zaman aralığında yayınlanmaktadır. Bu da dergicilik ve gazetecilik alanlarında habere yaklaşım açısından ayrılıkların ortaya çıkmasına yol açmaktadır.

Dergicilikte zaman sorunu olmadığı için doğru insan, doğru zaman ve doğru yöntemler üzerinde durulmaktadır. Oysa gazetecilikte zaman kavramı önemlidir. Bu nedenle bir haber yakalanır yakalanmaz, haber atlamak amacıyla, doğru insan, doğru zaman ve doğru yöntem gözetilmeksizin harekete geçilmektedir.

Bu durum içeriksel olarak dergilerin konuları daha derinlemesine incelemesini gerekli kılmaktadır. Derginin tüketilme süresi daha uzun olduğu için yazılarda ve fotoğraflarda kalıcılık öğesinin ön plana çıkarılması önemlidir. Yani sayfa düzenine, yazılara, fotoğraflara büyük bir özen gösterilmelidir. Dergilerde hata, düzelti kabul edilemez görülmektedir. Bu nedenle dergi çalışanlarının derinlemesine bilgiye sahip, konularında uzmanlaşmış kişiler olmaları önemlidir.

Bir diğer önemli fark ise dergilerin ciltli olması ve kapağının bulunmasıdır. Bir dergi ilk ele alındığında en ilgi çeken yanı kapağıdır. Bu nedenle dergide kapak tasarımı son derece özen gösterilmesi gereken bir konudur.

Gazete ve dergi arasında kullanılan dil bakımından da ayrılıklar bulunmaktadır. Günlük gazetelerde yalın, kısa ve rutin bir dil gözlemlenmektedir. Oysa dergi metinleri akıcı ve sürükleyici bir dille yazılmalıdır.

* Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü.

Gerçekte basının birbirini tamamlar gibi görülen bu iki alan birbirine rakiptir. Görsel olarak derginin gazeteden daha çekici olması da bir diğer farklılıktır. Gazete kağıdının niteliği ve gazete basımının hızlı yapılması gerekliliği gazetelerin bu alanda dergilerden oldukça geride kalmasına yol açmaktadır. Bu nedenle dergiler gazetelerden daha çok saklanmakta ve okurlar tarafından genelde arşivlenmektedir.

Jean Marie Charon dergilerin gazetelerden 6 önemli üstün özelliği olduğu gerçeğini vurgulamaktadır: "Bu üstünlüklerde ikisi tür ile ilgilidir: Yayın aralığını uzun olması dergilere zaman kazandırmakta ve gündemi daha derinlemesine incelemelerini sağlamaktadır; metnin fotoğraf ile desteklenmesi gündemin daha iyi anlaşılmasını ve okurun hoşuna gitmesini sağlamaktadır. Diğer iki özellik okur ile ilgilidir: dergiler okurların uzmanlık alanlarına ya da yaş gruplarına göre bölünmüşlerdir; dergi ile okur kitlesi arasındaki bağlantı çok güçlüdür. Derginin gündemle ilgili bilgi vermesi zorunlu değildir, önemli olan okurun beklentilerine yanıt vermesidir. Diğer iki özellik dergi kuruluşu ile ilgilidir: Dergiler içeriklerine ve ticaret kurallarına göre etkinlik göstermektedir. Ayrıca uluslararası alanda da etkinlik gösterebilirler. Bu özelliklerin hiç biri gazetelerde bulunmamaktadır." (www.u-paris2.fr/ifp/recherch/r_enlign/rl_enl04.htm.)

Fransa'da 26 Ağustos 1944 yılında yürürlüğe giren yönetmelik günlük yazılı basın alanına bir çok kısıtlamalar getirirken dergicilik alanında sessiz kalmıştır. Böylelikle Fransa'da her yıl yayımlanan dergilerin sayısı giderek artarken gazetecilik alanında böyle bir gelişme yaşanmamaktadır. Fransa'da son on yılda dergi sayısında %20, dergi satış oranında ise %21 artış olmuştur. (www.u-paris2.fr/ifp/recherch/r_enlign/rl_enl04.htm.) Bugün Fransa'da dergicilik alanına gösterilen ilgi geniş kitlelere yayılmış durumdadır.

1998 yılında Fransa'da 1286 genel konulu, 1430 teknik ve mesleki alanlarda dergi bulunmaktadır. Dergicilik sektörü önemli bir iş kaynağı oluşturmaktadır. 1999 yılında gazetecilerin %42'sini bu sektörde çalıştığı belirlenmiştir. En çok satan dergiler arasında yer alan haftalık iki televizyon dergisinin tirajı iki milyonu bulmaktadır.

Okur ile dergi arasındaki bağlantı bir hizmet ilişkisidir. Bu tür gazetecilik daha çok tüketim hizmet etmektedir.

"Ayrıca dergicilik daha "yumuşak haberlerin" seçildiği bir alandır. Bunun nedeni aylık ya da daha uzun aralıklı dergilerin hazırlığına aylar öncesinden başlanmasıdır. Örneğin sağlık, yemek dergileri gibi. Bununla birlikte önemli olayları izleyen ve sıkı bir takvime bağlı kalmak zorunda olan dergiler de bulunmaktadır. Örneğin önemli spor olaylarını izleyen spor dergileri." (Neuveu, 2001:29-30)

Dergicilik alanında gazeteciye büyük sorumluluklar düşmektedir. Jean-Marie Charon'un da belirttiği gibi "Araştırma, röportaj ya da dosya konularını oluşturmak amacıyla eğilimleri ya da su yüzüne çıkan olguları belirlemek gazetecinin görevidir. Yani dergicilik sektöründe çalışan gazeteci yaratıcı, hayal gücü sahibi ve hareket eden ve okuru ilgilendirebilecek her şeye karşı ultra duyarlı olmalıdır." (Charon, 1999:82-83)

Dergicilik alanında yaşanan/en büyük sorunlardan biri de özellikle sektör dergilerinde okurlarla reklam verenlerin aynı kitleyi oluşturmasıdır. Bu durum gazetecinin eleştirel yaklaşımlarda bulunmasını güçleştirmektedir. Böylece kimi zaman gazetecinin görevi ilgili sektörün kendisine sunduğu belgeleri yazmaktan öteye geçememektedir

Jean-François Barbier-Bouvet dergicilik alanında başarıya ulaşılmasının 7 önemli nedeni olduğunu ileri sürmektedir.

1- Dergiler, içinde yaşadığımız zamana mükemmel bir tepki verme aracıdır. Bu tepkiyi verirken büyük bir uyum esnekliğinden yararlanmaktadır. Bu tepkiler sürekli yeni konuların yaratılması ve halka göre içeriğinin parçalanması üzerine kurulmaktadır.

2- İçerikler üzerinde çok çalışılmaktadır. Halkın beklentileri göz önüne alınmaktadır. Bu konuda bir çok anket yapılmıştır.

3- Dergiler, kültürün akışına kapılmış olan insanlar için zamana bir an için olsun durdurmaya yaramaktadır.

4- Çarpıcı bir sayfa düzeni kullanılmaktadır. Böylece dergiler televizyonla rekabet etmeye çalışmaktadır.

5- Dergilerde biçimin yanı sıra ayrıntılar da çok önemlidir. Dergi, haberlerin bir bağlamda yer almasına ve habere anlam katılmasına olanak tanır. Önemli olan her haberi vermek değil verilen haberi en iyi biçimde vermektir.

6- Dergicilik empati yapmaya olanak tanır. Olayın geçtiği yeri yeniden kurgulayarak, sözü, tanıklara ve okuyuculara bırakır. Bu bağlamda heyecan, yalnızca televizyona özgü bir olgu değildir.

7- Dergiciliğin, uygulamaya yönelik haberlerin yararına bir kullanımı vardır. Bu haberler, her biri bir sonuca ulaşan bir dizi sorudan oluşmaktadır. Aralarından örnek vermek gerekirse: Boşanma, çocukların eğitimi, uyuşturucu, şu ya da bu hastalık, evcil hayvanlar v.b. Burada gerçek bir "çözümler kültürü" vardır." (www.u-paris2.fr/ifp/recherch/r_enlign/rl_enl04.htm.)

30 Mayıs-2 Haziran 2004 tarihleri arasında İstanbul'da gerçekleşen Dünya Gazeteler Birliği toplantısına katılan Uluslararası Periyodik Basın Federasyonu (Uluslararası Periyodik Basın Federasyonu 1925 yılında kurulmuştur. Amacı tüm dünyadaki dergi yayıncılarının çıkarlarını korumaktır.) Başkanı Donald D. Kummerfeld bir dergi muhabirinin sahip olması gereken özellikleri ise şöyle belirtmektedir: "Dergi muhabiri, haber dergisi bile olsa, günlük gazetede çalışan kişiden çok farklı olmak zorundadır. Mutlaka bir yabancı dil bilmesi gerekir. Hatta mümkünse ikincisini. İkinci dil demişken, İspanyolca öğrenmelerini şiddetle tavsiye ederim. Çünkü, İspanyolca artık dünyanın en çok konuşulan ikinci dili. Sadece dil de değil; muhabir, karşısında soru sorduğu kişiyi etkileyebilmeli. Haber kaynağı, farklı gerçekleri söyleyebilmek için düşünür hale gelmeli. Her muhabirin bir ya da birkaç ilgi alanı olmalı. Ben moda ile ilgili her hafta haber almak isterim ondan. Bu haber hem güncel olmalı hem de gazetelere yansımamış olmalı. Yansısız bile muhabirin donanımı ile olayın farklı bir yönü ortaya çıkarılmalı. Eğer bir muhabir 3 ay üst üste eksik kalıyorsa, hiç düşünmeden başka bir muhabirle değiştirilmeli. Evet, iş güvencesi var çalışanların; ama, gazetecilik için böyle bir şey söz konusu olamaz. Uzman muhabir, haberi gazeteden öğrenip takip etmez. O gazete haberi yazdığı anda biliyor olur. Hatta önceden araştırmaya başlamıştır. Daha güzeli, gazeteye ve televizyona yansımayan haberleri bulup çıkartmak. Fakat, etrafımız bin bir çeşit iletişim aracı ile sarılmışken böyle bir şeyden bahsetmek söz konusu olamıyor artık. 'Haberdan kaçış yok' çağındayız." (<http://www.tempodergisi.com.tr/soylesi/05671/>, 05.08.2004.)

Tüm bunların ışığında elbette unutulmaması gereken en önemli olgu yapılan işin temelde gazetecilik olduğudur. Bu nedenle gazeteci, ister bir dergi de ister bir gazetede çalışıyor olsun uyması gereken değerler aynıdır.

Kaynakça

- CHARON Jean-Marie, La Presse magazine, La Découverte, Paris, 1999, s.82-83.
<http://www.tempodergisi.com.tr/soylesi/05671/>, 05.08.2004.
- NEUVEU Eric, Sociologie du Journalisme, La Découverte, Paris, 2001, ss: 29-30.
- www.u-paris2.fr/ifp/recherch/r_enlign/rl_enl04.htm.
- www.u-paris2.fr/ifp/recherch/r_enlign/rl_enl04.htm.